

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตและแนวทางสร้างเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในตำบลห้วยน้ำขาว จังหวัดตราด โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ณ เดือนพฤศจิกายน ในปีพ.ศ. 2559 ที่พักอาศัยอยู่ในตำบลห้วยน้ำขาว จังหวัดตราด โดยมีความสามารถในการสื่อสาร และเข้าใจภาษาไทยได้ดี ยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัย จำนวน 564 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยน้ำขาว จังหวัดตราด, 2559)

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ณ เดือนพฤศจิกายน ในปีพ.ศ. 2559 ที่พักอาศัยอยู่ในตำบลห้วยน้ำขาว จังหวัดตราด โดยมีความสามารถในการสื่อสาร และเข้าใจภาษาไทยได้ดี ยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัย ตามเกณฑ์กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยความคลาดเคลื่อน .05 ของ ยามาเน่ (Yamane, 1970 : pp. 580-581) จำนวน 234 คน

$$n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

$$\begin{aligned} \text{ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี} &= \frac{564}{1+(564)(0.0025)} \\ &= 234 \end{aligned}$$

วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ทำการเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยเลือกตามสัดส่วนของประชากรผู้สูงอายุในแต่ละหมู่บ้าน รายละเอียดตามตาราง ดังนี้

สูตรการเลือกตัวอย่าง

$$\frac{\text{ขนาดตัวอย่างที่ต้องการเก็บ} \times \text{ประชากรในพื้นที่}}{\text{ประชากรทั้งหมด}}$$

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุ

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
1	บ้านเปรี๊นนอก	136	56
2	บ้านเปรี๊นใน	111	46
3	บ้านอ่าวกรูด	128	53
4	บ้านห้วงน้ำขาว	118	49
5	บ้านคันทนา	71	30
	รวม	564	234

หลังจากได้สัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างตามตารางแล้ว ทำการสุ่มตัวอย่างแบบตามความสะดวก (Convenience Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพภูมิหลังของผู้สูงอายุ ได้แก่ อายุ เพศ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ โรคประจำตัว บทบาทในครอบครัว และการเป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ

ตอนที่ 2 คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุด้านจิตใจและด้านความสัมพันธ์ทางสังคม โดยเป็นแบบสอบถามที่ใช้การอ่านให้กลุ่มตัวอย่างเลือกและผู้วิจัยเป็นคนให้คะแนน ซึ่งดัดแปลงมาจาก สุวัฒน์ มหัตถินันตร์กุล และคณะ (2540) และปรับปรุงรวมถึงรวบรวมเอกสารงานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

การสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถาม โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุและเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต

2. สร้างแบบสอบถาม เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตด้านจิตใจและด้านความสัมพันธ์ทางสังคมของผู้สูงอายุ

3. นำแบบสอบถาม ที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Validity) โดยกำหนดเกณฑ์ในการประเมิน ดังนี้

- +1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องเหมาะสม
- 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องเหมาะสม
- 1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามไม่มีความสอดคล้องเหมาะสม

ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ได้แก่

1. รองศาสตราจารย์อัมพวัน ประเสริฐภักดิ์
2. อาจารย์ ดร.เสาวนีย์ เจียมจักร
3. อาจารย์ ดร.อุรปริย เกิดในมงคล

4. นำแบบสอบถาม ที่ได้รับจากผู้ทรงคุณวุฒิมาพิจารณาปรับปรุงแก้ไข เพื่อปรับปรุงแบบสอบถาม ให้ถูกต้องเหมาะสม โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ (IOC) ถ้าดัชนีความสอดคล้องมีค่าตั้งแต่ 0.50 – 1.00 ถือว่าข้อคำถามนั้นใช้ได้ แต่ถ้าดัชนีของข้อคำถามน้อยกว่า 0.50 ต้องนำมาปรับปรุง เพื่อให้ได้ครบตามจำนวนที่ต้องการ

5. นำแบบสอบถาม ที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้สูงอายุที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Discrimination)

6. นำแบบสอบถาม ที่มีค่าอำนาจจำแนกแต่ละข้อ ตั้งแต่ .20 ขึ้นไป มาหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถาม ทั้งฉบับ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1990, pp. 202-204) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.87

7. นำแบบสอบถาม ที่ผ่านการตรวจสอบความเชื่อมั่น (reliability) และมีความสมบูรณ์ไปใช้ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามวิธีการและขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปยังองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยน้ำขาว จังหวัดตราด เพื่อขอความร่วมมือนำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้สูงอายุในเขตพื้นที่รับผิดชอบ

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปเก็บข้อมูลกับผู้สูงอายุ

3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาตรวจสอบและคัดเลือกแบบสอบถามฉบับที่สมบูรณ์

4. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาลงรหัสให้คะแนนน้ำหนักแต่ละข้อและบันทึกข้อมูลลงคอมพิวเตอร์ โดยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

5. ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลมาดำเนินการตามความมุ่งหมายของการวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาแยกวิเคราะห์ ดังนี้

1. ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 1 สถานภาพภูมิหลังของผู้สูงอายุ นำมาวิเคราะห์ผลโดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 2 คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุด้านจิตใจและด้านความสัมพันธ์ทางสังคม นำมาวิเคราะห์ผลข้อมูลตามลำดับขั้นตอนดังนี้

การให้คะแนนเป็นมาตราส่วนประมาณค่าแบ่งเป็น 4 ระดับ ตามความรู้สึก โดยมีการแปลผลคะแนน ดังนี้

มาก	หมายถึง	ท่านมีความรู้สึกเช่นนั้นเสมอ รู้สึกเช่นนั้นมาก รู้สึกพอใจมาก หรือรู้สึกดีมาก
ปานกลาง	หมายถึง	ท่านมีความรู้สึกเช่นนั้นปานกลาง รู้สึกพอใจปานกลาง หรือรู้สึกดี
น้อย	หมายถึง	ท่านมีความรู้สึกเช่นนั้นนาน ๆ ครั้ง รู้สึกเช่นนั้นเล็กน้อยรู้สึกไม่พอใจหรือรู้สึกแย่
ไม่เลย	หมายถึง	ท่านไม่มีความรู้สึกเช่นนั้นเลย รู้สึกไม่พอใจมาก หรือรู้สึกแย่มาก

โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

มาก	ให้คะแนน	4
ปานกลาง	ให้คะแนน	3
น้อย	ให้คะแนน	2
ไม่เลย	ให้คะแนน	1

การแปลความหมายคะแนน โดยแบ่งระดับคุณภาพชีวิตออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับดี ปานกลาง ไม่ดี มีระดับค่าเฉลี่ย ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงกว้างของอันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้นที่ต้องการ}} \\ &= \frac{4-1}{3} \\ &= 1 \end{aligned}$$

กำหนดเกณฑ์การแปลความหมายของข้อมูลแต่ละด้าน ดังนี้

ระดับค่าเฉลี่ย	หมายถึง	คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ
3.01 – 4.00	หมายถึง	มีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับดี
2.01 – 3.00	หมายถึง	มีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง
1.00 – 2.00	หมายถึง	มีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับไม่ดี

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยเลือกเฉพาะวิธีวิเคราะห์ข้อมูล ที่สอดคล้องกับความมุ่งหมายของการวิจัยครั้งนี้

1. สถานภาพภูมิหลังของผู้สูงอายุ ใช้การวิเคราะห์โดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
2. คุณภาพชีวิตด้านจิตใจและด้านความสัมพันธ์ทางสังคมของผู้สูงอายุในตำบลห้วยน้ำขาว จังหวัดตราด วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
3. เปรียบเทียบระดับคุณภาพชีวิตด้านจิตใจและด้านความสัมพันธ์ทางสังคมของผู้สูงอายุ ในตำบลห้วยน้ำขาว จังหวัดตราด จำแนกตามระดับการศึกษา ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) จำแนกตามเพศ สถานภาพสมรส อาชีพ รายได้ โรคประจำตัว ใช้การทดสอบค่าที (t-test)

ขั้นตอนที่ 2 การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

ในการสนทนากลุ่ม ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ผู้วิจัยมีเกณฑ์ในการเลือกผู้เข้าร่วมสนทนา เพื่อให้มีความถูกต้องเหมาะสมและมีความน่าเชื่อถือ จำนวนทั้งหมด 10 คน หนึ่งครั้ง เป็นเวลา 3 ชั่วโมง ณ ศูนย์สาธิตการตลาดเอนกประสงค์บ้านเปร็ดใน อำเภอเมือง จังหวัดตราด โดยมีแนวคำถามมุ่งประเด็นที่แนวทางการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตด้านจิตใจและ

แนวทางการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตด้านความสัมพันธ์ทางสังคมของผู้สูงอายุ ได้มีการแบ่งผู้เข้าร่วม สันทนาการกลุ่มออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มตัวแทนผู้สูงอายุ มีเกณฑ์ในการคัดเลือก จำนวน 2 คน ดังนี้
 - 1.1 เป็นผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป
 - 1.2 มีที่พักอาศัยในตำบลห้วยน้ำขาว จังหวัดตราด
 - 1.3 มีความต้องการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของตนเอง
2. กลุ่มผู้นำชุมชนอย่างเป็นทางการ มีเกณฑ์ในการคัดเลือก จำนวน 8 คน ดังนี้
 - 2.1 เป็นผู้ดำรงตำแหน่งผู้นำชุมชนอย่างเป็นทางการ
 - 2.2 ทำงานเกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้สูงอายุ
 - 2.3 มีความต้องการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี